

9,6 (een verweer)

STIJN DEVILLÉ / SARA VERTINGEN / HET NIEUWSTEDELIJK

Spektakel van harde waarheden zonder verlossing



Pieter T'Jonck
Gezien op 15 december 2022
Opek Leuven

Nu iedereen weer op zoek is naar het woord van het jaar doe ik ook een voorstel. 'Cognitieve dissonantie' lijkt me de beste kandidaat, want terwijl we alleen maar denken aan kerstpakjes kopen loopt de wereld amok. Dat is ook waarvan '9,6 (een verweer)' van het Nieuwstedelijk ons wil doordringen in een spervuur van zinnen van Stijn Devillé die Sara Vertongen meedogenloos op ons afvuurt. 'Alles wat we toen al wisten / wisten we vervolgens weer uit'.

22 DECEMBER 2022

'9,6 (een verweer)' opent als een stormram. Sara Vertongen komt met grote schreden, in een glitterig kostuum met rood gelakte laarzen, naar voor, microfoon in de hand. Staccato, onderkoeld woedend, ratelt ze een requisitoir tegen de samenleving af. Dat we niet wisten dat we op de afgrond afstevenen door hebzucht en winstbejag: lulkoek. Het Rapport van de Club van Rome in 1973 meldde al dat natuurlijk hulpbronnen eindig zijn. De grote crisis van 2008 onthulde de perversies van het kapitalisme. De klimaatcrisis laat zich steeds duidelijker zien. Toch blijven we doen alsof onze neus bloedt. Cognitieve dissonantie op planetaire schaal, oordeelt deze procureur annex slam poet.

Achter haar produceert een scherm van led-lichtjes een gepixeld beeld. Een rood puntje loopt van links naar rechts en maakt een rode lijn, dan een tweede, een derde, tot, tegen het einde van het betoog, het hele scherm rood kleurt. Alarm. Die eenvoudige, maar directe grafiek blijft het waarmerk van de beelden waarmee Walter Verdin woorden kracht bijzet. Harde, dreunende techno ritmes van Bert Hornikx vergroten deze slecht-nieuws-show verder uit tot een bijtende persiflage op de amusementsindustrie. *Amusing ourselves to death*, het had de ondertitel van '9,6' kunnen zijn.

Het stuk neemt echter plots een andere wending. Nadat Vertongen ons de oren gewassen heeft vertelt ze ons hoe heel diverse personages, van een professor-activist, een minister, het 'meisje met de vlechtjes', een technicus, een actrice tot

zelfs een politieagent reageren op dat alarm. Het stuk doet dat heel behendig. Het duurt even voor je door hebt dat deze personages elkaar net tevoren troffen tijdens een TV debat over de milieu- en klimaatcrisis.

Die personages komen niet zelf aan het woord. Vertongen is hun buikspreker. Ze spreekt over hen in de derde persoon, als een alwetende verteller, of juister, als de actrice die 'in de huid' van haar personage kruipt, of toch minstens hun kostuum aantrekt.

Op de achtergrond tovert het led-scherm ondertussen andere beelden op. Abstracte composities van over elkaar schuivende vlakken, een grof gepixelde, voorstelling van een bos, of een Melkweg van lichtjes die zowel een stad bij nacht als een sterrenhemel zou kunnen voorstellen. De techno score van Bert Hornikx zet nog meer vette uitroeptekens bij het voortrazende vertoog en de voortdurende kostuumwissels van Vertongen.

Als we maar met genoeg mensen het juiste doen, dan lukt zelfs het onmogelijke, is de boodschap.

Het is een rollercoaster. Bij elk personage verenigt Vertongen in haar persoon zowel het personage zelf als de rol van aanklager, getuige en verdediging. Van elk personage wordt het psychologisch-filosofisch proces getoond en het morele proces gemaakt. De wetenschapper die ook een hooligan is, de minister zonder ruggengraat, de actrice die pathetische acties voert… Vertongen vertolkt zelfs het gefluister in de wandelgangen bij dat morele proces.

Haar spel varieert naargelang het personage dat op het tapijtje komt, maar de grondtoon blijft die van de ijzig woedende procureur die het stuk opende. Dat is zowel de sterkte als de zwakte van het stuk. De sterkte: het stuk biedt een caleidoscopisch beeld van mogelijke reacties op de meervoudige actuele crisis. De zwakte is het gebrek aan drama. Niet alleen zien de personages elkaar niet, zodat hun conflictueuze opvattingen naast elkaar blijven staan, het gaat ook gewoon te snel om je te identificeren met of te distantiëren van hun manier van denken en zijn. Je ervaart de voorstelling als een stand van zaken, niet als een conflict dat je dwingt je eigen positie te overdenken. Het wordt spektakel.

Dat is lastig, want zo is er ook geen catharsis, geen verlossing. '9,6' drukt het publiek met de neus op een hoop extreem lastige feiten, zonder zelfs maar een uitweg te suggereren, tenzij dan zelfmoord, wanhoopsacties, blinde woede, cynisme of berusting. Dat is het beperkte keuzemenu.

Tot de allerlaatste scène dan. Ze parafraseert bijna letterlijk 'When Faith Moves Mountains', de performance van Francis Alÿs waarin honderden vrijwilligers een zandduin in Peru 10 cm verplaatsten. Als we maar met genoeg mensen het juiste doen, dan lukt zelfs het onmogelijke, is de boodschap. We moeten niet consumeren en groeien tot we eraan ten onder gaan. Er is een alternatief voor de kapitalistische hebzucht.

Maar de morele moed en overtuiging die daarvoor nodig is kreeg geen voedingsbodem in deze voorstelling. Het bleef daarvoor teveel een requisitoir. En we weten: rechtszaken lossen zelden ten gronde dingen op. Ze brengen geen catharsis. Dat zou theater kunnen doen, maar hier gebeurt dat niet.

Nog dit: 9,6 miljard is het bedrag dat Chevron moest betalen voor de vervuiling van de Amazone. Het is ook de kostprijs van de James Webb Space Telescope die in 2021 gelanceerd werd. En volgens mij zijn we op deze aarde tegen 2050 ook met ongeveer 9,6 miljard mensen. Misschien kunnen we beginnen met dat laatste cijfer wat naar beneden te halen?